

ZEILEND EN SCHILDEREND DOOR NOORD-NEDERLAND

Marja van Veen

Een vakantie op een schip biedt meer mogelijkheden dan je denkt. Zo verzorgt Geke Veldman 's zomers teken- en schilder-kursussen op haar atelierschip "Verwisseling", een weer onder zeil gebrachte klipperaak. Mensen die graag tekenen, schilderen of etsen kunnen zeilend op die manier vanaf het water het landschap verkennen. Het vaargebied bestaat uit de Waddenzee, het Lauwersmeer en de Groninger en Friese binnenwateren, met Zoutkamp als thuishaven. De kursussen duren een week. 's Winters ligt de "Verwisseling" in de stad Groningen, waar Geke Veldman een schilder-, teken- en grafiekkursus geeft.

Na 10 jaar tekenlessen gegeven te hebben op middelbare scholen pakte Geke Veldman een jeugdroom op en kocht het schip "Verwisseling", waarop ze ging wonen en werken.

"In Groningen woonde ik in een huis dat afgebroken zou worden. Daar kon dus alles. Op zolder heb ik daar een atelier ingericht waar ik kursussen aan vrijwilligers gaf. Dat was erg leuk. Tekenlessen op school zijn eigenlijk meer een speeluurtje van de leerlingen. Ik heb altijd langs het water gewoond, in mijn jeugd in Sloten, maar óp een schip wonen vond ik iets voor jongens. Toen het huis werd afgebroken heb ik een jeugdroom opgepakt.

Ik had een bepaald beeld voor ogen: op een schip varen dat geschikt was om kursussen op te geven. Dat schip vond ik in Staveren. Het bevond zich in redelijke staat. Het was getuigd en aan het ruim was niet veel gedaan. Helaas was het met slecht Nederlands hout getuigd, dat begon te rotten. Nu is praktisch alles vervangen, dit jaar alleen de giek nog. Toen ik op dit schip kwam wist ik technisch van niets. In een huis dat toch afgebroken wordt, kun je een houten wandje weghalen en je hebt een grote kamer. Op een boot is dat anders.

Schilderen in de Verwisseling

De eerste winter heb ik heel hard in het ruim gewerkt. Daarna knapte de mast af en moest ik een nieuwe maken. In de Noorderhaven in Groningen lagen wat jongens naast me. Je vraagt wat aan ze en zo kom je er wel achter hoe je zo'n klus moet aanpakken. Zij doen er alleen een dag of 10 over en ik 6 weken."

Kon je zelf met een schip varen?

"Nee, ik had nog nooit zelf gevaren. Samen met 2 kennissen die dat wel konden zijn we naar Groningen gevaren en zo af en toe mocht ik ook even sturen. Tijdens een aantal tochten heb ik ervaring opgedaan. Zo was er in '80 de Lauwersmeerakatie, waar ik een aantal schipbewoners warm voor had gemaakt in Groningen. We hadden de Reitdiepdam hier

als ontmoetingspunt. Ik moest nog leren aanleggen en toen ik de trossen losgooide dacht iedereen dat we weggingen, de brug ging open en er ontstond grote verwarring. Mijn schip was ook niet het snelste en de muzikanten die bij mij aan boord waren, kwamen veel te laat aan.

Diezelfde zomer zijn we het Smilderkanaal opgegaan, maar de bouwvakvakantie was aangebroken toen we Kampen en Giethoorn aandeden. Allemaal punterende mensen. Ik ben in die tijd 5 kilo afgevallen van de ze-nuwen. Vooral de sluisen waren een verschrikking."

Wanneer ben je gestart met de kursussen?

"In de winter van 1980 in Groningen. Het was in het begin erg moeilijk om de mensen het schip op te krijgen. Met vrienden ver-

spreidde ik in de stad affiches om bekendheid aan de kursussen te geven. De zomerkursussen doe ik nu 2 jaar lang, dit jaar voor de derde keer. Meestal vertrek ik in maart/april vanuit Groningen naar Zoutkamp."

Hoe ziet een cursusprogramma eruit?

"De mensen komen 's zondags om 5 uur 's middags aan boord. Ze kunnen hun spullen neerzetten en een avond aan elkaar wennen. De volgende dag varen we de Lauwersmeer in. Ik heb er altijd twee mensen bij, één om te koken en één als maat. Als we ergens liggen zetten we de kursisten in een bootje over in het gebied. Met papier en spulletjes zwermen ze uit. Meestal ga ik zelf niet mee. Wel ga ik zo af en toe eens kijken. Het geeft niet hoe ze het aanpakken. Ik probeer er zo weinig mogelijk invloed op uit te oefenen. 's Avonds hangt alles in het ruim en dan houden we een werkbespreking. Vandaaruit bekijken we wat de kursisten verder willen. De tweede dag verkassen we. Als het mooi weer wordt, varen we het wad op, met slecht weer gaan we naar binnen. De mensen zijn dan wat losser en het wordt duidelijker wat ze willen. Ieder probeert zelf wat te maken. Het nivo speelt dan niet meer. In iedere tekening zit wel iets leuks of goeds. Aan de hand van het resultaat van deze dag geef ik gerichte opdrachten. De onderwerpen moeten ze zelf proberen te vinden. Het leuke van een kleine groep is dat de mensen elkaars persoonlijke manier van werken leren waarderen en daarvan leren."

Hoeveel mensen neem je op een tocht mee?

"Minimaal 5, maximaal 7. Bij slecht weer werken we binnen. Als het opklaart maken we buiten schetsen die binnen uitgewerkt worden. Er is ook voldoende stillevensmateriaal."

Hoe probeer je mensen te werven voor je kursussen?

"Via advertenties in De Twaalf Ambachten,

de Groene Amsterdammer, de Leeuwarder Courant en Jonas. Het liefst heb ik mensen aan boord die ervan houden om zo'n tijd sober door te brengen, zodat je niet naar een haven moet voor het vermaak. Mensen die het leuk vinden om bv. op het wad droog te vallen en daar de nacht door te brengen."

Afgelopen winter ben je op een coaster meegevoerd. Deed je dat om meer ervaring op te doen?

"In de winter '82/'83 heb ik een cursus gevolgd aan de Zeevaartschool in Delfzijl, een stuurmansopleiding voor de beperkt kleine handelsvaart. In september '83 heb ik als stage voor een half jaar aangemonsterd op een coaster als lichtmatroos. Je doet allerlei voorkomende werkzaamheden, veel onderhoud."

Ook technische zaken?

"Dat viel me tegen. Ik heb nu wel gezien wat vrachtvaren inhoudt. Daar had ik geen goede voorstelling van. Je ligt langer in havens dan dat je vaart. De luiken gaan open en er verschijnt een grote grijper om de vracht te lossen of te laden, waarna ja zo'n 80 meter ruim moet schoonvegen, of het tremmen dwz. met scheppen de lading over alle hoeken en gaten van het schip verdelen. We voeren over alle Deense wateren, op de Rijn en in de Zeeuwse wateren."

Wat vond de bemanning van de coaster van je aanwezigheid?

"Toen er op een gegeven moment weinig te doen was heb ik mezelf, zonder dat eigenlijk te willen, in de keuken gemanoevreerd. Het was de bedoeling dat er bij toerbeurt gekookt werd, maar dat was ineens afgelopen. Er waren 3 mannen en een vrouw, die naast de normale werkzaamheden in de keuken stond. Waarschijnlijk ben ik daar zelf ook schuldig aan, ik had meer moeten opspelen. Ze vonden een heleboel dingen niet geschikt om te doen voor vrouwen, bv. de machine-

kamer schoonmaken, de vieze klussen, maar die moet ik hier aan boord ook doen. Al met al vond ik het niet zo'n florissante periode."

Wat voor soort werk maak je zelf?

"Veel landschappen, vroeger portretteerde ik vaak. Ik verkoop weinig. Voor een heel klein deel zit ik in de BKR-regeling. Iedere keer dat er aan het schip een grote klus moet gebeuren raak ik daar een schilderij aan kwijt.

De afgelopen jaren nam het schip veel van mijn tijd in beslag. M'n indrukken kwamen daaruit voort. Nu moet ik weer proberen los van het schip dingen te maken, een nieuwe vorm te vinden, iets dat me wezenlijk boeit. Wat ik erg leuk vind van de kursussen is, dat je het werk van de mensen in een week ziet groeien. Je werkt dan zelf wel niet, maar het is of je toch iets gemaakt hebt via een ander."

Wat voor mensen krijg je aan boord?

"Werkelijk van alles, van 18 tot 76 jaar. Niet altijd mensen die met tekenen of schilderen bezig zijn. Zo kwam er een meisje dat zich vooral aangetrokken voelde tot het facet "het landschap verkennen vanaf het water." Ze kon niet tekenen of schilderen. Maar toen iedereen materiaal meenam, kwam ze er niet onderuit. Ze heeft 5 dagen getekend. Ieder jaar heb ik er zo wel een paar bij. In wezen zitten ze met hetzelfde probleem als ik. Als je een tijd niet geschilderd hebt moet je er ook weer inkomen."

Wie belangstelling heeft voor de zomer- of winterkursussen kan bellen of schrijven naar Geke Veldman, p.a. Rietdiepsdam 11, 9974 PJ Zoutkamp, tel. 05956-2458 of 05143-393 (werkdagen 16.00-18.00 uur).